

DOCENTEN SLAAN HANDEN INEEN IN EEN OPLEIDINGS-
OVERSTIJGENDE PROFESSIONELE LEERGEMEENSCHAP

Samen leren over het werken met kleine(re) klassen

De afgelopen schooljaren hebben verschillende opleidingen van ROC van Twente ervaring opgedaan met het werken in kleine(re) klassen. Deze ervaringen waren overwegend positief. Daarom willen meer opleidingen ook in de toekomst met kleine(re) klassen blijven werken. Maar hoe zorg je er nou voor dat niet elke opleiding opnieuw het wiel hoeft uit te vinden?

SASKIA LEETINK-KRUSE, SEP VAN DEN BERG, JEROEN KLEINJAN EN INGE ZWEERS

Docenten die met kleine(re) klassen hebben gewerkt geven aan dat ze in een kleine(re) klas met hun studenten in minder tijd meer lesstof kunnen behandelen. Ook ervaren docenten dat ze in een kleine(re) klas meer aandacht hebben voor de persoonlijke ontwikkeling van (individuele) studenten. Kortom, docenten ervaren dat ze in kleine(re) klassen beter kunnen aansluiten bij de behoeften van hun studenten.

KLEINE(RE) KLASSEN KOSTEN-NEUTRAAL ORGANISEREN

Er zijn verschillende manieren om onderwijs in kleine(re) klassen te organiseren. Een manier om kosten-neutraal onderwijs in kleine(re) klassen te organiseren is dat een

toestemming. De dienst Onderwijs & Kwaliteit (O&K) adviseert en ondersteunt de opleidingen in dit aanvraagproces.

DE PROFESSIONELE LEERGEMEENSCHAP

Bij de dienst O&K meldden zich verschillende opleidingen om advies te vragen over hoe ze het werken met kleine(re) klassen goed zouden kunnen organiseren. Toen is besloten om de handen ineen te slaan. Onder leiding van de dienst O&K werd er een professionele leergemeenschap gevormd met afgevaardigden van alle betrokken opleidingen die in schooljaar 2021-2022 met kleine(re) klassen werkten of wilden werken. De betrokken opleidingen zijn Medewerker Facilitaire Dienstverlening niveau 2, Maatschappelijke Zorg niveau 3, Haarverzorging niveau 2 t/m 4, Sport & Beweging niveau 3 en Verkoper niveau 2. Practoraat Versterken Leerproces Niveau 2 werd aangehaakt om mee te denken over het monitoren van de onderwijskwaliteit.

De professionele leergemeenschap kwam gemiddeld eens per acht weken bij elkaar om ervaringen uit te wisselen en antwoord te krijgen op onderstaande drie vragen:

1. Hoe ziet het werken met kleine(re) klassen er in de verschillende teams uit?

»

DENK IN
MOGELIJKHEDEN EN
GA HET GESPREK MET
ELKAAR AAN!

opleiding afwijkt van de wettelijke urennorm die sinds augustus 2014 geldt (zie kader 1). Wanneer een opleiding van de urennorm wil afwijken, moet er binnen ROC van Twente een aanvraag bij het College van Bestuur worden ingediend voor

2. Wat zijn de ervaren voordelen en nadelen van het werken met kleine(re) klassen?
3. Hoe monitor je als opleiding de onderwijskwaliteit wanneer je werkt met kleine(re) klassen?

MOOIE PRAKTIJKVOORBEELDEN DELEN

Deelnemers van de professionele leergemeenschap hebben tijdens de eerste bijeenkomst aan elkaar verteld op welke manier zij met kleine(re) klassen zijn gaan werken en willen gaan werken. Daarna heeft elke opleiding een teamportret opgesteld om inzichtelijk te maken met welk doel een opleiding met kleine(re) klassen wil werken en hoe zij dit willen organiseren. Zo ontstond een overzicht van mooie praktijkvoorbeelden voor andere opleidingen.

Tijdens de volgende bijeenkomst hebben de deelnemers gezamenlijk

interviewvragen voor studenten en docenten ontworpen om in kaart te brengen hoe zij het werken met kleinere klassen ervaren. Afgevaardigden van elke opleiding voerden interviews uit bij een andere opleiding dan waar zij zelf werkzaam zijn. Dit vergroot de betrouwbaarheid en heeft als bijkomend voordeel dat er veel geleerd wordt van de aanpak van andere opleidingen.

ERVARINGEN BUNDELEN

Een viertal deelnemers van de professionele leergemeenschap heeft een rapport geschreven waarin alle ervaringen rondom het werken met kleine(re) klassen zijn gebundeld. Aan de hand daarvan zijn in de volgende bijeenkomst gezamenlijk aanbevelingen voor de onderwijspraktijk en voor beleid geformuleerd.

In een daaropvolgende bijeenkomst is gekeken in hoeverre opleidingsbrede schooladministratieve data zoals jaarresultaten, diplomaresultaten en cijfers over voortijdig schoolverlaten (VSV-cijfers) gebruikt kunnen worden om uitspraken te doen over de onderwijskwaliteit. Ook zijn de vragen uit het tweejaarlijkse studenttevredenheidsonderzoek (JOB-monitor) en het medewerkers tevredenheidsonderzoek (MTO) bekeken op bruikbaarheid. Omdat deze gegevens in de meeste gevallen niet volstonden, zijn voorbeelden uitgewisseld van welke gegevens opleidingen daarnaast of als alternatief hebben gebruikt om uitspraken te doen over de onderwijskwaliteit. Eén van de opleidingen heeft bijvoorbeeld een vragenlijst gedeeld om studenttevredenheid in kaart te brengen. Elke opleiding heeft naar aanleiding van de bijeenkomst bepaald welke gegevens zij gebruiken om zicht te houden op de onderwijskwaliteit.

Voorafgaand aan de laatste bij-

eenkomst hebben alle opleidingen gedeeld hoe zij schooladministratieve data hebben gebruikt om de onderwijskwaliteit te monitoren. Ook op dit gebied ontstond een overzicht van praktijkvoorbeelden. Daarnaast

IN KLEINE(RE) KLASSEN KAN MEN BETER AANSLUITEN BIJ DE BEHOEFTE VAN STUDENTEN

zijn er tijdens de bijeenkomst gezamenlijk algemene conclusies getrokken. Deze zijn toegevoegd aan de rapportage over het werken met kleine(re) klassen.

OPBRENGSTEN VOOR WERKNEMERS, OPLEIDINGEN EN ORGANISATIE

Door te werken in een professionele leergemeenschap zijn er verschillende opbrengsten. Door gesprekken te voeren, interviews af te nemen en resultaten met elkaar te bespreken

Afwijken van de wettelijke urennorm

Onder bepaalde voorwaarden kan een opleiding afwijken van het minimumaantal uren begeleidende onderwijstijd – onder docenten ook wel bekend als de 1000-urennorm. Voorwaarden voor afwijking van de urennorm zijn dat de afwijking past binnen de onderwijsvisie van de opleiding en dat de onderwijskwaliteit gewaarborgd blijft. Dit moet blijken uit onder andere studiesucces, studenttevredenheid en tevredenheid van medewerkers en bedrijven. De studentenraad moet vooraf instemmen met het alternatieve programma en het College van Bestuur moet hier verantwoording over afleggen. Bron: <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/onderwijstijd/onderwijstijd-in-het-middelbaar-beroepsonderwijs>

Samenwerken bij grotere onderwijsvraagstukken, zoals het werken met kleine(re) klassen leidt tot:

- > Een overzicht van mooie praktijkvoorbeelden van werken met kleine(re) klassen;
- > Leren van de aanpak van kleine(re) klassen van andere opleidingen;
- > Datagestuurde werken bij het monitoren van onderwijskwaliteit;
- > Uitwisseling van expertise van medewerkers in verschillende functies (bijv. wettelijke eisen, kwaliteitszorg, praktijkervaringen, onderzoeksvaardigheden en datagestuurde werken);
- > Een instellingsbrede werkwijze voor het aanpak van afwijking van de wettelijke urennorm;
- > Praktische handvatten en een netwerk voor teams die overwegen met kleine(re) klassen te gaan werken.

leren alle leden van de professionele leergemeenschap nieuwe materie over het onderwerp. Een uitkomst van de interviews is bijvoorbeeld dat het werken met een kleine(re) klas een andere didactische aanpak vraagt van de docent die lesgeeft aan een kleine(re) klas. Ook ga je door de

verschillende expertises het onderwerp van verschillende invalshoeken bekijken. Enerzijds leren docenten van kwaliteitsmedewerkers aan welke wettelijke kaders een innovatie of verandering moet voldoen. Anderzijds leren kwaliteitsmedewerkers van docenten hoe het in de praktijk gaat en zien zij of ideeën ook daadwerkelijk bruikbaar zijn.

De opbrengsten voor de organisatie, in dit geval ROC van Twente, zijn dat opleidingen die willen gaan werken met kleine(re) klassen inzicht krijgen in verschillende manieren waarop dit kan. Zo kun je bijvoorbeeld schuiven met de uren voor begeleidende onderwijstijd en beroepspraktijk. Ook is het mogelijk om af te wijken van de wettelijke urennorm om op die manier kleine(re) klassen te realiseren. Daarnaast krijgen andere opleidingen vanuit deze samenwerking handvatten om te voldoen aan de voorwaarden van de studentenraad en het College van Bestuur. Dit gebeurt doordat er criteria ontwikkeld zijn waaraan de studentenraad en het College van Bestuur aanvragen tot afwijken urennorm kunnen toetsen.

De kracht van de professionele leergemeenschap is dat de dienst O&K, opleidingen en het practoraat samenwerken. Hierdoor worden aanvragen beter geformuleerd en teams bewust gemaakt van de voorwaarden. Tevens wordt door het beter formuleren

PIN JE NIET
VAST OP DE REGELS
EN FORMALITEITEN
DIE ER ZIJN

en nadenken over hoe je kleine(re) klassen vormgeeft de onderwijskwaliteit hoger. Doordat er onderzoek gedaan wordt naar de effecten blijft ook in de toekomst inzichtelijk of kleine(re) klassen het gewenste resultaat opleveren.

HET GEHEEL IS MEER DAN DE SOM DER DELEN

De professionele leergemeenschap heeft een aantal aanbevelingen om onderwijsinstellingen en opleidingen »

te helpen om het werken met kleine(re) klassen succesvol vorm te geven. Bedenk bij het vormgeven van het werken met kleine(re) klassen op welke manier de onderwijskwaliteit verhoogd wordt. Het werken met kleine(re) klassen is geen doel op zich.

GA ALTIJD UIT VAN DE STUDENT

Zorg voor een manier waarop opleidingen hun ervaringen kunnen delen. Realiseer de meerwaarde van samenwerken bij vraagstukken die binnen de hele instelling spelen. Er zijn verschillende manieren om het werken met kleine(re) klassen vorm te geven. Als deze bekend zijn binnen de organisatie kan een opleiding de voor hen optimale werkwijze kiezen.

Werk samen met een dienst die alle regels en procedures kent. Als een opleiding kiest voor het afwijken van de wettelijke urennorm zitten daar voorwaarden aan verbonden. De dienst kent deze beter dan de opleiding. Doordat bij ROC van Twente de dienst O&K in een vroegtijdig

stadium op een constructieve manier betrokken is bij aanvragen, worden deze beter geformuleerd en weet een opleiding of deze kans van slagen heeft. De opleiding kan indien nodig aanpassingen aan de aanvraag en/of de vormgeving van de opleiding doen, voordat de aanvraag bij het College van Bestuur en de Centrale Studentenraad wordt ingediend.

Pin je niet vast op de regels en formaliteiten die er zijn. Ga altijd uit van de student. Als een opleiding er van overtuigd is de onderwijskwaliteit te kunnen verhogen, is er een manier om dit te organiseren. Daarbij is de wettelijke urennorm niet heilig.

Zorg dat het monitoren van het werken met kleine(re) klassen op voorhand geregeld is. Zeker in het geval een opleiding kiest voor het afwijken van de wettelijke urennorm zal deze aan moeten tonen dat de onderwijskwaliteit minimaal gelijk blijft. Leg in de aanvraag al vast op welke manier je dit gaat monitoren. Dat geldt ook als er een andere manier wordt gekozen dan het afwijken van de urennorm. ■

‘Denk in mogelijkheden en ga het gesprek met elkaar aan!’

- SASKIA LEETINK-KRUSE, DOCENT SPORT & BEWEGEN (SLEETINK@ROCVANTWENTE.NL)
- SEP VAN DEN BERG, DOCENT HAARVERZORGING EN DOCENT-ONDERZOEKER PRACTORAAT VERSTERKEN LEERPROCES NIVEAU 2 (SEVANDENBERG@ROCVANTWENTE.NL)
- JEROEN KLEINJAN, DOCENT SPORT & BEWEGEN (JKLEINJAN@ROCVANTWENTE.NL)
- INGE ZWEERS, PRACTOR VERSTERKEN LEERPROCES NIVEAU 2 (IZWEERS@ROCVANTWENTE.NL)

Docentervaringen in de professionele leer-gemeenschap

- > ‘Door deelname aan een professionele leergemeenschap word je direct een betere docent in de klas!’
- > ‘Ik kan in een uur met een kleine klas meer doen dan in twee uren met een grote klas.’
- > ‘Door het samenwerken kan ik een kijkje in de keuken nemen bij een andere opleiding.’
- > ‘In deze samenwerking kan ik meedenken om werk-omstandigheden beter te maken.’
- > ‘In een kleinere klas voel ik mij niet gehaast en neem ik af en toe de tijd de hele klas te bekijken in plaats van alleen alle studenten individueel genoeg aandacht te schenken.’

